



Miten korona on vaikuttanut lasten ja nuorten elämään?

Elina Pekkarinen
Lapsiasiavaltuutettu
Hyvinvointiareena
24.9.2021



KORONA

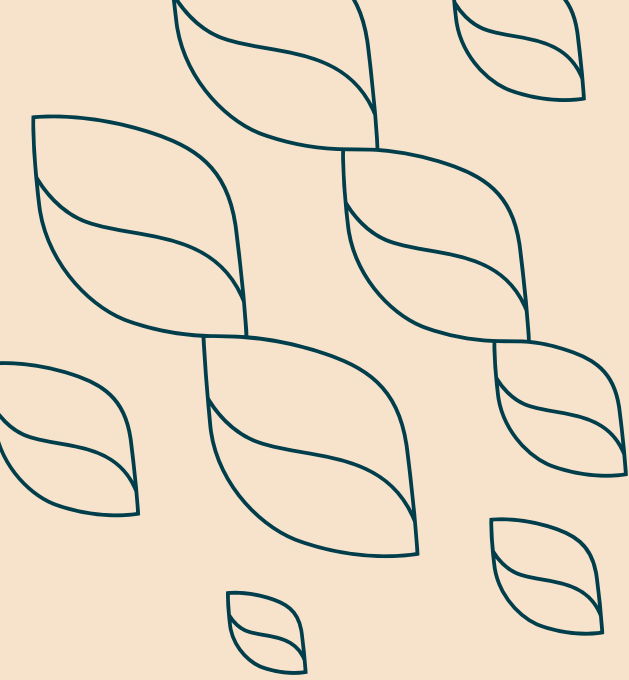
ON TUNTU-

NUT TYHM-

ÄTÄ, KUN PI-

TÄ OLLA

KOTONA.



LAPSIASIAVALTUUTETUN TARKOITUS

Varmistaa, että lasten asema ja oikeudet otetaan huomioon lainsäädännössä ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa (Laki lapsiasiavaltuutetusta 1 §).

Yhteistyössä muiden viranomaisten sekä toimialansa järjestöjen ja vastaavien muiden toimijoiden kanssa edistää lapsen edun ja oikeuksien toteutumista (Laki lapsiasiavaltuutetusta 2 §).



Ajatuksia koronapandemian ajasta

- Joku viisas on todennut, että koronapandemiassa kaikki ovat veneissä samassa myrskyssä, mutta veneet ovat keskenään hyvin erilaisia
- Lasten keskinäinen, sukupolvien välinen ja eri väestöryhmien välinen yhdenvertaisuus on ollut koetuksella.

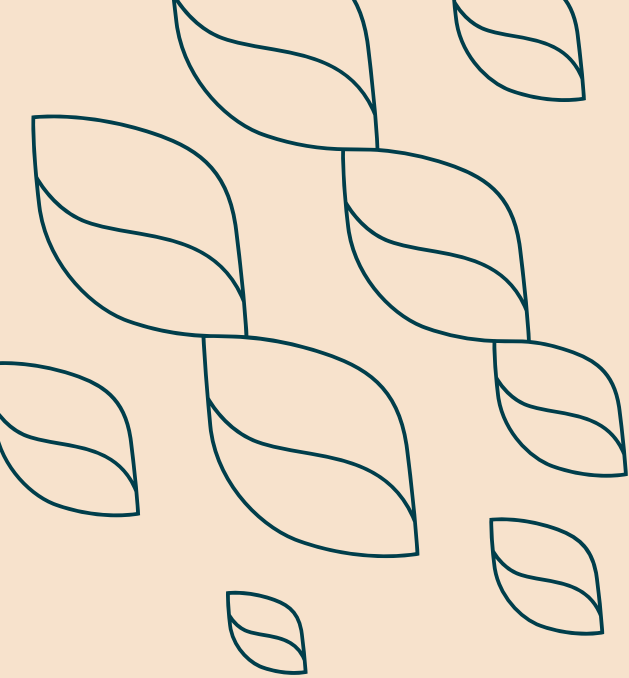
Korona ja perhe

- Korona-aika on korostanut perheen merkitystä ja perhetekijöiden vaikutus on korostunut
- Suomalainen perhe on rakentunut tukevan yhteiskunnallisen palveluperustan varaan
 - Sivistys: Varhaiskasvatus, koulu, harrastukset, nuorisotyö, kouluruoka
 - Sote: Neuvola, terveyskeskukset, perhe- ja kasvatusneuvolat, erikoissairaanhoido, kotipalvelu, perhetyö
 - Kansalaisyhteiskunta: Järjestöjen jalkautuva nuorisotyö, ehkäisevä päihdetyö, harrastus- ja vapaa-ajan toiminta
 - Infrastrukturi: Asuinalueet, julkinen liikenne, kauppakeskukset, puistot
- Korona piirsi näkyviksi yhteiskunnan instituutiot ja niiden merkityksen perheiden hyvinvoinnille
- Erityistä tukea tarvitsevat lapset, eronneet perheet ja yhden vanhemman perheet joutuivat erityisen ahtaalle
- Korona on koetellut perheiden taloutta eri tavoin
 - Osa perheistä vauraudesta vararikkoon.

Korona ja terveys

- Neuvolan ja koulu- sekä opiskeluterveydenhuollon käyntimäärät kääntyivät laskuun jo maaliskuun ensimmäisellä viikolla
- Keväällä 2020 esim. kouluterveydenhuollon käynnit vähenivät 75 prosenttia yli 40 000 käynnistä noin 10 000 käyntiin
- Vielä viikolla 39/2020 äitiysneuvolan käyntimäärät olivat 22 prosenttia, lastenneuvolan 25 prosenttia ja kouluterveydenhuollon 26 prosenttia sekä opiskeluterveydenhuollon 40 prosenttia pienemmät kuin vuotta aiemmin
- Rokotusohjelmat ovat viivästyneet neuvolakäyntien harventuessa ja vähetessä
- Erikoissairaanhoidossa todistettiin vuonna 2020 viidenneksen palveluvaje vuoteen 2019 verrattuna
- Mielen terveyden haasteet, psyykinen pahoinvointi
 - Tuore Kouluterveyskysely: kolmannes tytöistä kokenut keskivaikeaa tai vaikeaa ahdistuneisuutta
- Hoitovelka kasvaa edelleen, tartuntojen pitkäaikaisvaikutus lapsiin on epäselvää.



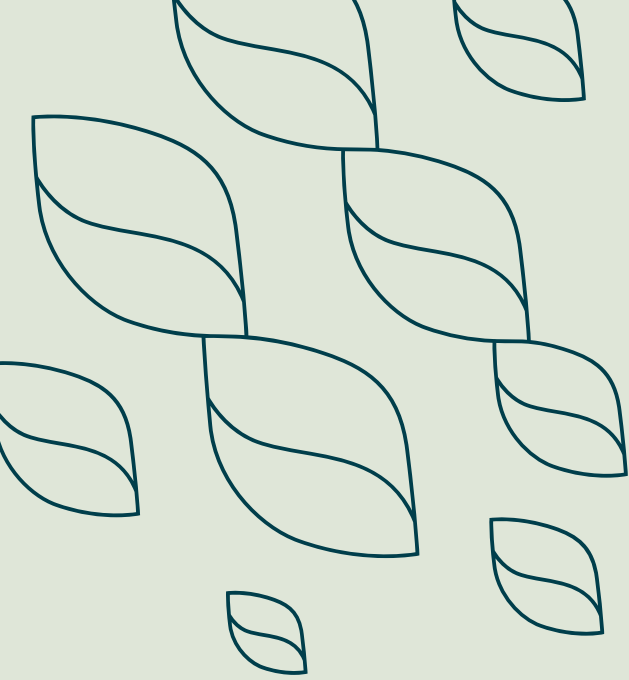


Korona ja koulu

- YK:n pääsihteeri António Guterres : *”jo ennen pandemiaa oli taisteltu oppimisen kriisin kanssa. Pandemian myötä olemme joutuneet kasvokkain sukupolvisen katastrofin kanssa, joka voi tuhlata lukemattoman ihmispotentiaalin, heikentää vuosikymmenien kehitystä ja pahentaa juurtunutta eriarvoisuutta.”*
- UNESCO: 1,6 miljardia oppilasta 190 maassa – siis 94 prosenttia maailman oppilaista – oli kokenut koulujen sulkemisen kriisin kuluessa
- Syksyllä 2020 miljardi koululaista sadassa maassa jäi vaille kouluopetusta
- Maailman terveysjärjestön WHO:n entinen osastonjohtaja, lastenlääkäri Anthony Costello: yhteiskuntien päätös avata puolit ennen kouluja kertoo yhteiskuntien tärkeysjärjestyksistä
- Koulujen terveysturvallisuus herättää kysymyksiä etenkin nyt, kun aikuisten rajoituksia puretaan.

- Useat kotimaiset selvitykset tukevat käsitystä, että etäopetus syvensi oppimisen eriarvoisuutta
 - Etäopetuksessa korostuva itseohjautuvuus asettaa oppijat eriarvoiseen asemaan: elämänhallinnan ongelmat, oppimiseen liittyvät vaikeudet ja erilaiset mahdollisuudet opiskella kotioloissa vahvistavat eroja oppijoiden välillä
- Etäopetus on jatkunut etenkin toisella asteella ja korkeakouluissa, mutta myös yläkouluissa on ollut etäopetusjaksoja
 - Etäopetukseen on jouduttu turvautumaan myös karanteeneissa
- Merkittävä osa oppijoista kaikilla koulutusasteilla on kokenut opintoihin liittyvää kuormitusta poikkeustilanteen aikana
- Opiskeluhuollon järjestämisessä on paikoin ollut haasteita kaikilla opetusasteilla.





Korona ja osallisuus

- Kiinnittyminen yhteisöön on vaikeaa etäarjessa
- Kouluterveyskyselyssä 2021 joka 4. tyttö on kokenut yksinäisyyttä ja kuulumisen kokemus kouluyhteisöön ja luokkayhteisöön ovat vähentyneet
- Lapsivaikutusten arviointi jäänyt kiireessä tekemättä
- Lasten näkemyksiä on kuultu vaihtelevasti, usein ei ollenkaan
- Rohkaisevia esimerkkejä valtioneuvoston korona-info lapsille sekä erilaiset kyselyt koronan vaikutuksista lapsille
- Lapsille luotava erilaisia foorumeja, joissa kohdata aikuisia ja päättäjiä.

Korona ja turvattomuus

- Poliisi on tiedottanut läpi vuoden lisääntyneistä kotihälytyksistä
- Rikosuhripäivystys sekä Ensi- ja turvakotien liitto ovat tiedottaneet lähisuhdeväkivallan lisääntymisestä
- Kouluterveyskyselyssä 2021 kodeissa koettu ja todistettu henkinen ja fyysinen väkivalta olivat lisääntyneet
 - Ahdas asuminen, päihteidenkäytön lisääntyminen ja näköalattomuus lisäävät väkivallan todennäköisyyttä
- Tyttöjen kokema seksuaalinen ahdistelu oli lisääntynyt niin julkisissa tiloissa kuin puhelimesta ja verkossa – jopa puolet oli kokenut häiritsevää seksuaalista ahdistelua
- Nuorten vakavat väkivallanteot lisääntyivät aiemmista vuosista v. 2020
- Väkivalta on tekoja, mutta se voi olla myös yhteisön yllä väreilevä pelon kokemusta ja tunnetila, joka ruokkii vastaisia väkivallantekoja.



Erityiskysymykset

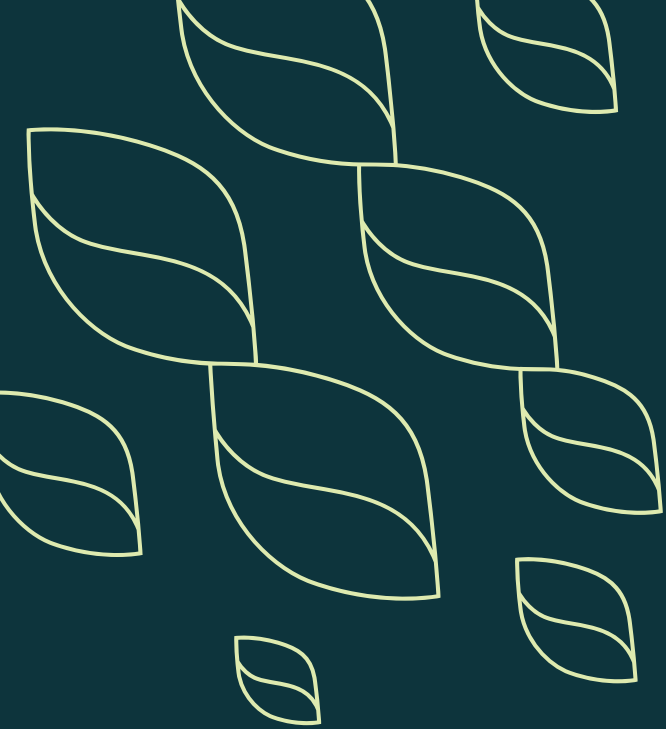
- Kodin ulkopuolella asuvat lapset
- Vankien lapset
- Näkymättömät lapset
- Kadonneet lapset
- Paperittomat lapset.





Mitä tulee tehdä kriisin väistyessä?

- Liikkeellelähtö on kriittinen: pysyvätkö kaikki kyydissä?
- Jälleenrakentamisessa nojattava perus- ja ihmisoikeuksiin ja demokraattiseen päätöksentekoon
- Yhteistyö valtion, hyvinvointialueiden, kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja yritysten välillä
- Talous kuntoon, peruspalvelut vetämään
- Tulonsiirrot riittäviksi, lapset varhaiskasvatukseen ja kouluun, aikuiset töihin
- Kriittinen tapaustutkimus: kriisistä oppiminen
- Sen muistaminen, että maailma, ihmisyyys ja siihen liittyvät perusasiat eivät ole muuttuneet, vaikka ajatuksemme, odotuksemme ja yhteiskunta ympärillämme on.



Kekkonen, K. 2021. Käsien pesua ja kotona oloa. Kolmasluokkalaisten lasten koronakokemuksia. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2021:3. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-885-1>



A person wearing a beanie and a jacket with a backpack is seen from behind, looking towards a large, multi-story building. The scene is dimly lit, suggesting dusk or dawn, and the overall color palette is a muted, teal-blue. The person's backpack is a simple, light-colored drawstring bag. The building in the background has many windows, some of which are lit up.

Kiitos!

Lähde

Pandemian varjossa kohti maapallon tulevaisuutta –
lapsiasiavaltuutetun vuosikertomus 2020. Tulossa 31.3.2021.

